

CONTRIBUȚII LA ALCĂȚUIREA UNUI DICȚIONAR RUS-ROMÂN DE TERMENI LINGVISTICI

VICTOR VASCENCO

Rătiunea pentru care este necesară elaborarea unui dicționar lingvistic rus-român are mai multe aspecte. În cele ce urmează nu ne vom opri însă decât asupra câtorva din ele (examinând pe parcurs principalele deosebiri dintre cele două sisteme terminologice, rus și român), pentru a insista mai mult asupra unor probleme privind principiile, caracterul și structura dicționarului, lista de cuvinte, metoda de lucru și organizarea muncii de elaborare a DRRTL.

1. În ultimele două decenii s-au tradus din limba rusă o serie de lucrări și articole de lingvistică; în literatura de specialitate au apărut recenzii, iar în diferite lucrări s-au făcut referiri la surse sovietice, uneori prin citarea unor pasaje întregi; au apărut buletine informative, cu caracter bibliografic, în paginile cărora au fost tratate, printre altele, și probleme de rusistică, au fost elaborate manuale și cursuri destinate însușirii limbii ruse în învățământul mediu și superior; s-au redactat programe analitice atât pentru obiectul limba rusă, predat — alături de celelalte limbi de circulație internațională — în școala generală, licee și în instituțiile de învățământ superior, cât și pentru o serie de cursuri din ciclul lingvistic rus (limba rusă contemporană, gramatica istorică a limbii ruse ș.a.), predate la secțiile de limbă și literatură rusă din universități și institute pedagogice; au fost întocmite lecții de limba rusă pentru radio; editurile noastre au publicat ghiduri de conversație, culegeri de exerciții, îndreptare de gramatică și alte lucrări auxiliare menite să contribuie la însușirea acestei limbi.

În toate aceste lucrări și materiale autorii respectivi au folosit, inevitabil, și continuă să folosească o seamă de noțiuni lingvistice din domeniul rusisticii, fiind puși în situația de a reda în limba română valoarea semantică a termenilor corespunzători.

Se știe că într-un text de literatură științifică, atât original, cât și tradus, termenii de specialitate joacă un rol deosebit de important sub raportul cantității de informație pe care o exprimă¹. De aici și atenția pe care sîntem obligați s-o acordăm traducerii exacte a unor asemenea cuvinte. Un termen lingvistic redat stîngaci sau greșit într-o altă limbă va stînjiți înțelegerea textului respectiv într-o măsură incomparabil mai mare decît traducerea nereușită, în același text, a unui cuvînt din limba comună, lipsit de valoare terminologică.

Dar problema se pune nu numai în legătură cu fidelitatea traducerii termenilor. Ea îmbracă și un alt aspect, de nedorit: diversitatea traducerilor. Neavînd la dispoziție un dicționar bilingv al terminologiei lingvistice, în cazul de față rus-român, și neputîndu-se baza, în ceea ce privește știința limbii, pe o tradiție mai veche a traducerilor din rusă în română, cel ce încearcă să redea un termen lingvistic rusesc, mai puțin obișnuit sau neîntîlnit în mod curent în lingvistica românească, va propune, firește, soluții proprii, de cele mai multe ori simțitor diferite de traducerile făcute de alte persoane. Așa se explică de ce, bunăoară, rus. *модальность* a fost redat prin *moditate*, *modalitate* și chiar *modicitate*; rus. *предикативность* prin *predicație*, alături de *predicativitate* (ambele întîlnite și în lucrări originale, de exemplu, în *Gramatica limbii române*, ed. a. 2-a, vol. II, Ed. Academiei, București, 1963); rus. *предметность* prin

¹ P. Ivič, *К проблеме лингвистической терминологии и условных обозначений в славянских языках*, în «Вопросы языкознания», nr. 1, 1963, p. 24.